

se mora to početi, dokler rastline še rastejo, dokler koreninice iz zemlje živež vlečejo.

Priložim v pregled plesnjev tretji list ⁵⁾.
V Škocjanu kresnika dan 1853.

Zalokar.

Še enkrat o miloserčnosti do žival.

Serčno nas je veselilo viditi nove vozove, v kterih se zdej teleta v Terst na prodaj vozijo, tako pripravno napravljene, da žive živinčeta so nemilega vremena zavarovali, in da jim je mogoče, med vožnjo brez tesnobe ležati pa tudi stati. Tudi smo z veliko radostjo zapazili, da jim potoma včasih kaj povžiti dajo in jih napajajo, kar lastniku le malo stroškov prizadene, mu je pa gotov dobiček, ker na tako vižo teleta brez velike zgube na teži v Terst pridejo in se tudi lože prodajo, ker meso tacih telet je lepši in bolj zdravo, kakor tacih, ktere na vozovih terdo zvezane so tako tesno naložene, da uboga žival še dihati ne more in večkrat mora glavo čez lestvice moleti in se na kolesu brusi in rani. Kakor lepo gleštano tele v dvéh dnéh za več funtov težji postane, tako zgubi po takem gerdem terpinčenju več funtov na teži — v gotovo zgubo gospodarju.

Z grozo pa vidimo, kakor drugod tako tudi v Ljubljani še nektere mesarje, kteri z živino, ki je za mesnico namenjena, hujsi ravnaajo, kakor kervoželjni volkovi. Mi poznamo enega, ki le še kakošno revno tele vsaki teden ali vsacih 14 dni zakolje (v kakšnem kotu ga dobi, ne vemo), ktero pa na vervi skoz pol mesta vleče in neusmiljeno s psom hujska, da ljudje vidijo in slišijo, da bo zopet tele zaklal! Neki drug tudi malo boljši ravná, akoravno večí srečo s svojim roko-delstvom ima; ti kito na zadnji nogi prereže, na njo živo živinčce na kljuko natakne in na kol obesi, in potem ga še le zakolje. Če že tak človek človeškega serca več nima, naj vendar, kader je tele v svojo klavnico privlekel, vrata zapre, da mali otroci, kteri ubogo živinčce milovaje v mesnico zijajo, njegovega gerdega ravnanja vidili in nad njim se pohujšali ne bodo.

Vse to smo z lastnimi očmi dostikrat vidili; to je še 15 stopinj pod najhujsi sirovostjo človeško, ker tako terdoserčnost oznanuje, da jo le nekoliko čutljivi človek celó zapopasti ne more!

V več deželah je že davno postava, da mesar ne sme živine s psom hujskati in da teleta, ako jih noče domú peljati, jih mora na vozu domú spravljati. Zakaj bi to tudi pri nas ne bilo?

Naši mesarji bojo morda odgovorili, da stara mesarska navada tega ne pripusti; — drugič, da ne bojo za teleta vozá najemali; — in tretjič, da živina — le neumna živina ostane!

Na to jim hočemo odgovoriti: Pervič je pri nas že marsiktera napačna navada odpravljena, in tudi ta se

odpraviti da; na Francoskem nimajo mesarji psov; ni pa misliti, da bi bile francoske teleta bolj ubogljive kakor so naše, tedaj morajo mesarji tam bolj pametni in manj sirovi biti, kakor so naši. — Drugič: Ako že voz najemleš, če lastnega nimaš, prijatelj, da se sam ali s svojo ženo, prav našopirjeno, na nepotrebne kraje voziš, si boš že tudi voziček za tele dobil, ako je predelječ ga brez voza domú spraviti. S psom se teleta le begajo, da vse plaho ne vejo kam.

Tretji ugovor: „živina le neumna živina ostane“, moramo že bolj razjasniti. Tudi žival občuti veselje, žalost in bolečine; nje ne tira le samo naravni pogon (Instinkt), temuč tudi nekakšín razum, kar se pri živalih nekterih plemen bolj, pri drugih manj očitno razodeva, na priliko pri konjih, pséh, nekterih pticéh itd. Žival večkrat popred čuti nevarnost in pogubo, kakor človek, in ne more se tajiti, da žival včasih popred sovražnika zapazi in svojo smert naprej vé, kakor človek. Bug je pri stvarjenju, med peterimi čutki, ki jih je živalim tudi dal, voh tako izobrazil in pomnožil, da od dalječ že sovražnika in pogubitelja pozna. Kdo razume jezik žival, kader med seboj kramljajo, kakor, postavimo, pticéh? itd. in kdo more tajiti, da žival tudi po svojem ne misli? očiten dokaz tega nam je, da se živalim tudi sanja. Žival nedolžna, naj bo še tako mlada, bo mesarja poznala in skušala mu uiti, ker dobro vé, da ji za kožo gré, in voh, ki iz mesarjeve obleke puhti, živini razodeva, da on krí preлива. Kdo je volu ali teletu povedal, da mu le mesar po življenju streže? zakaj skuša se ga ogibati, med tem, ko družega človeka prijazno gleda, kader ga boža, se pa nasprot koj strese, kader se mu mesar v hlevu, ali kje drugej bliža in ga potiplje? Žival občuti ravno tako serčne bolečine, kadar ji mlado vzameš, kakor človek; ona dostikrat svoje mlade bolj brani in varje, kakor brezserčna mati ali oče svoje otroke. Krava več dní potem, ki si ji tele vzela, muka in žaluje in ravno tako se tudi teletu godí. Ni tedaj žival celó tako neumna, kakor marsikteri neumneži mislijo.

Al je tedaj človeško, da se tele, ki je za mesnice namenjeno, še včasih dolgo pot do mesnice tako terpinči in s psom hujska, da žalosti, muke in straha omedljeva in da se mu pene z gobca cedijo! Misliš, da je meso tako zdrážene živine zdravo in tečno? Že iz zdravniškega ozira bi se moglo tako djanje odpraviti in prepovedati.

Pri ti priliki moramo še z žalostjo omeniti, da so letos fantalini in tudi več odrašenih veliko mladih ptičkov, zlasti pevalic, večkrat z gnezdom vred v Ljubljano na prodaj prinesli, da nas je groza bila, ko smo vidili, koliko mercesojedcom je zopet prostost vzeta, in kako se je za zalego gosenc zopet za drugo leto skerbelo. — Kadaj se bodo naši ljudje na deželi o tem spame-tovali.

B—k.

Novičar iz slavenskih krajev.

Iz Zagreba 20. junia. Čuje se, da namerava g. Ivan Perkovac s koncem tega mesca odstopiti od vredništva „Nevena“. Ti naši matici naznanjeni odstop g. Perkovca od vredništva „Nevena“ obžalujemo pa tolikoveč, ker se bojimo, da bi ti v svoji struki jedini naš krasoslovni časopis po večkratni menjavi vrednikov ne propadel. Tudi želimo, da bi naši spisatelji „Nevena“ v prihodnje močnejše podpirali, ko do zdaj, ker o tem obziru, da naši kritičarji g. Perkovcu očitajo, da ne pri naša v svojem listu dovolj izvirnih stvari, graja ne gré vredništvu, ampak spisateljem našim, kteri se za „Neven“ tak marljivo (!) potegujejo. — Novo je, da je neki Folnesa dovoljenje dobil, da uvede nemško družtvo za narodno kazališče naše; čuje že se, da po ti premembi

⁵⁾ Lepa hvala za poslani tretji list, kterege pokvara pa ni taka, kakor smo jo mi pred dvema letama v kmetijskem zboru v Salzburgu vidili, ko smo za pravo grojzno boleznijo bolno tero in grojzde iz Tirolov v zbor poslano ogledovali. Pri tistem je imelo listje černe maroge, tudi steblica so bile tam pa tam take, začernele, kakor snetjave, po več krajih pa, kakor z moko poštopane, tudi drobno grojzde je bilo s tako belo štupo (plesnjivcem) prevlečeno. Al to je bilo takrat že mesca kimovca, tedaj se ne prederzujemo že mesca rožnika sodniki o ti važni zadevi biti, o kteri smo častitemu gosp. fajmoštru serčno hvaležni, da se na vso moč trudi: izvediti lastnost, vzrok in zdravilo te tertje bolezni, ker tako ravnajo povsod umni kmetovavci. Veseli bomo, če bo daljne preiskovanje pokazalo, da, kakor danes mislimo, to ni prava tertja boleznin, in da bomo v prihodnje dobro vedili razločke med kosmato rijo in pravo tertjo boleznijo.

Vred.